

Το Περιφερειακό Δίκτυο «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Ειδική Αγωγή» του ΚΠΕ Στυλίδας. Δραστηριότητες για ΑΜΕΑ με Θέμα τη Θάλασσα

Αναγνώστου Γιώργος¹, Σταυρόπουλος Γιώργος²

1. Δάσκαλος, πρώην μέλος της Π.Ο. του ΚΠΕ Στυλίδας, 7ο Δ.Σ. Λαμίας, 2231026334
2. Δάσκαλος, μέλος της ΠΟ του ΚΠΕ Στυλίδας, ΚΠΕ Στυλίδας, 2238023121
kpestyl@sch.gr.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ΚΠΕ Στυλίδας έχει προσαρμόσει αρκετά προγράμματά του για μαθητές Ειδικής Αγωγής και έχει ιδρύσει το Περιφερειακό Δίκτυο «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Ειδική Αγωγή». Στο δίκτυο συμμετέχουν σχολεία όλων των βαθμίδων τα οποία εκπονούν διάφορα προγράμματα Π.Ε. και μπορούν να επισκέπτονται το Κέντρο. Ακόμη διοργανώνει σεμινάρια για την ενημέρωση των εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής, παράγει εκπαιδευτικό υλικό και λειτουργεί και σχετικό Blog. Για τη μελέτη του θέματος «**Η θάλασσα**» θέτει αρχικά τους στόχους και τις μεθοδολογικές αρχές και προτείνει δραστηριότητες με βιωματικό χαρακτήρα και πολυαισθητηριακή προσέγγιση. Πολλές από αυτές έχουν εφαρμοστεί κατά τις επισκέψεις των σχολείων Ε.Α. στο ΚΠΕ Στυλίδας και μπορούν να πραγματοποιηθούν στο πεδίο αλλά και στους χώρους του σχολείου.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Ειδική Αγωγή, δίκτυο, βιωματική μάθηση, πολυαισθητηριακή προσέγγιση, ομαλή ένταξη, ισότητα ευκαιριών, αειφορία, θάλασσα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Κ.Π.Ε. Στυλίδας θέλοντας να συμβάλλει στην προσπάθεια των ειδικών σχολείων να ανοίξουν παράθυρα στη ζωή, στη φύση, στον πλησίον. Στην προσπάθεια για κατάρτιση φραγμών – προκαταλήψεων – στερεότυπων. Στην προσπάθεια να γαλουχήσει μελλοντικούς πολίτες που οι ειδικές χάρες τους δεν τους εμποδίζουν να διεκδικήσουν το χώρο τους και τη θέση τους στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον και με ευαισθησία να το κατακτήσουν και να το υποστηρίξουν, με πρωτοβουλία του πρώην μέλους του Γιώργου Αναγνώστου, έχει προσπαθήσει να προσαρμόσει ορισμένα προγράμματά του για σχολεία Ειδικής Αγωγής. Τα προσφερόμενα προγράμματα είναι: «**Το νερό**», «**Η ελιά**», «**Ο τόπος μου**». Επίσης, από το 2008 έχει ιδρύσει και λειτουργεί το Περιφερειακό Δίκτυο «**Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Ειδική Αγωγή**» σε συνεργασία με τη Σχολική Σύμβουλο Ειδικής Αγωγής 13^{ης} Περιφέρειας κυρία Ελένη Λαπαντζή.

ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ

Ανάμεσα στις δράσεις του δικτύου είναι:

- ο η διοργάνωση σεμιναρίων για τους εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν σ' αυτό και η ευρύτερη συνεργασία μαζί τους με επισκέψεις στα σχολεία τους,
- ο η προβολή των εργασιών που εκπονούν,
- ο η παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού,

- ο η συνεργασία με τα άλλα ΚΠ Ε και η συμμετοχή σε σεμινάρια άλλων φορέων,

Εργαστήριο με θέμα το νερό και τη θάλασσα σε σεμινάριο του δικτύου

- ο η συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες και έμπειρους στο θέμα εκπαιδευτικούς.

Στο χρονικό διάστημα αυτό έχουν επισκεφθεί το ΚΠΕ Στυλίδας αρκετά σχολεία Ειδικής Αγωγής όλων των βαθμίδων, ενώ οι εκπαιδευτικοί μέλη της Π.Ο. του ΚΠΕ έχουν και οι ίδιοι επισκεφθεί σχολεία για την προετοιμασία των προγραμμάτων, συνεργαζόμενοι με εκπαιδευτικούς και μαθητές.

Στα πλαίσια επικοινωνίας με τα μέλη του Δικτύου αλλά και με οποιονδήποτε άλλο ενδιαφερόμενο για το θέμα, λειτουργεί και ιστολόγιο με τίτλο «**Ειδική Αγωγή και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση**» στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://hft-georgest.blogspot.com/>. Εδώ μπορεί κανείς να βρει σχετικό εκπαιδευτικό υλικό αλλά και υλικό γενικά για την Π.Ε. και την Ειδική Αγωγή, εργασίες Π.Ε. σχολείων Ε.Α., πληροφορίες για τη δράση του Δικτύου και αρκετές άλλες πληροφορίες χρήσιμες για εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής και όχι μόνο.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

- Κατανόηση της αλληλεπίδρασης του ανθρώπου με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Δραματοποίηση με σκιά (Τμήμα Ένταξης 1^{ου} Δ.Σ. Στυλίδας)

- Συσχέτιση αρχών και εννοιών των φυσικών επιστημών με την καθημερινή πραγματικότητα.

- Ανάπτυξη κώδικα συμπεριφοράς απέναντι στην ομάδα και στο περιβάλλον.
- Καλλιέργεια της ικανότητας λήψης αποφάσεων.
- Αντίληψη της φύσης μέσα από όλες τις αισθήσεις.
- Άσκηση στην ορθή χρήση της τεχνολογίας.
- Άσκηση στην ομαδική εργασία- ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας και υπευθυνότητας.
- Σεβασμός στην προστασία κάθε μορφής ζωής.
- Ενεργός συμμετοχή ως υπεύθυνοι πολίτες στη βελτίωση της ποιότητας ζωής (ΚΠΕ Στυλίδας 2008).

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: Η ΘΑΛΑΣΣΑ (ΣΚΟΠΟΙ – ΣΤΟΧΟΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ)

A) Σκοποί - Στόχοι

Γνωστικός τομέας:

Να κατανοήσουν οι μαθητές :

- 1) Τον κύκλο και την κατανομή του νερού στην επιφάνεια της γης (ποτάμια, λίμνες, θάλασσα).
- 2) Τη μεταβολή του νερού σε στερεά, υγρή και αέρια μορφή υπό την επίδραση της θερμότητας.
- 3) Την χλωρίδα και την πανίδα της θάλασσας.
- 4) Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει στα υπόλοιπα οικοσυστήματα και τον άνθρωπο (θετική επίδραση στο κλίμα, ψυχαγωγία, οικονομία κ.α.).
- 5) Τους κινδύνους που διατρέχει (ρύπανση, μόλυνση, υπεραλίευση κ.α.).

Ψυχοκινητικός τομέας:

- 1) Απόκτηση κώδικα συμπεριφοράς για τη βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών
- 2) Καλλιέργεια κριτικής σκέψης.
- 3) Καλλιέργεια ομαδικού πνεύματος.
- 4) Ανάπτυξη πρωτοβουλιών και εμπλοκή στη λήψη αποφάσεων (ενεργοί πολίτες).

B) Μεθοδολογικές αρχές

- 1) Διεπιστημονική και διαθεματική μελέτη του θέματος.
- 2) Εργασία πεδίου – Παρατήρηση – Συλλογή υλικού – Φωτογράφιση – Αποτύπωση.
- 3) Βιωματική προσέγγιση, παιχνίδια, δραματοποίηση, θεατρικό παιχνίδι.
- 4) Εργασία σε ομάδες.
- 5) Άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία.

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, νοητική υστέρηση και αυτισμό. Μπορούν να το παρακολουθήσουν και μαθητές με αναπηρίες. Όπως πάντα συμβαίνει, τελικός κριτής είναι ο ίδιος ο εκπαιδευτικός, που γνωρίζει καλύτερα τις δυνατότητες των μαθητών του και τον απαιτούμενο βαθμό στήριξης των γονέων τους και του σχολείου. Αυτός αποφασίζει αν θα υλοποιήσει ένα τέτοιο πρόγραμμα, ποιες δραστηριότητες θα επιλέξει και με ποιο τρόπο θα τις εφαρμόσει. Πολλές δραστηριότητες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και από μη ειδικά σχολεία και νηπιαγωγεία. Ακολουθούν ορισμένες από τις δραστηριότητες αυτές που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα του ΚΠΕ και έχουν εφαρμοστεί με επιτυχία σε μαθητές των ομάδων ΑΜΕΑ που προαναφέραμε από τους εκπαιδευτικούς του ΚΠΕ καθώς και από εκπαιδευτικούς σχολείων ΕΑ που συνεργαζόμαστε.

Το πρόγραμμα μπορεί να συνεχιστεί διευρυνόμενο και στο σχολείο, με κεντρική εκπαιδευτική επιλογή τη Διαθεματικότητα. Το υλικό μπορεί να προσαρμοστεί

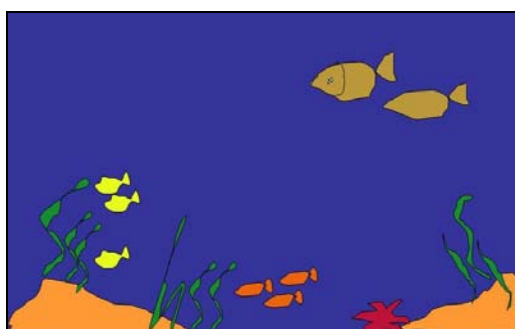
ανάλογα και να εμπλουτίσει τη γλώσσα, τα μαθηματικά, τα εικαστικά, τη μουσική και να γίνει θεατρικό παιχνίδι.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

α) Στην αίθουσα

1) Κολλάζ

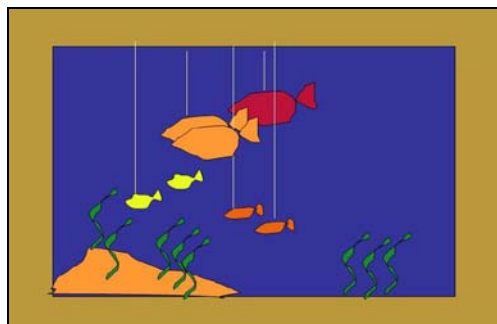
Σε μπλε κανσόν χαρτόνι, ως φόντο, τοποθετώ ψάρια, φύκια, αστερίες κ.ά. (τα οποία έχω ζωγραφίσει σε χρωματιστά χαρτόνια ή με νερομπογιές σε μπλοκ ακουαρέλας και τα έχω στεγανοποιήσει με διαφανή ΑΤΛΑΚΟΛ), δημιουργώντας την αίσθηση του βυθού. (σχ.1)

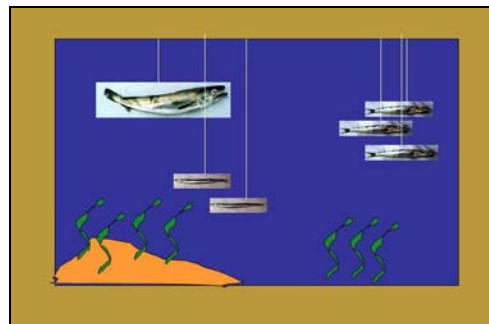
(σχ.1)

2) Η θάλασσα σε ένα κουτί

Αφαιρώ τα κινητά μέρη ενός χαρτόκουτου και στο εσωτερικό της βάσης του τοποθετώ μπλε κανσόν χαρτόνι. Από την οροφή (δηλ. την μια πλαϊνή έδρα του κουτιού) κρεμώ με πετονιά ψάρια που έχω ζωγραφίσει σε χαρτόνι ή ακουαρέλα όπως προηγούμενα, δημιουργώντας την αίσθηση της ζωής στο βυθό. (σχ.2)

(σχ. 2)

(σχ. 3)

Χρησιμοποιώ την ίδια τεχνική με το προηγούμενο, όμως στην θέση των ζωγραφισμένων ψαριών, τοποθετώ εικόνες ψαριών που ζουν στην περιοχή μου, τις οποίες μπορώ να βρω στο INTEPNET και να τις πλαστικοποιήσω. (σχ.3)

3) Μακέτα

Με εφημερίδες βρεγμένες δημιουργώ το ανάγλυφο μιας περιοχής, το βάφω με πλαστικά χρώματα και όταν στεγνώσει το χρώμα, το καλύπτω με διάφανη ΑΤΛΑΚΟΛ.

(σχ. 4)

Με ζωγραφιές μπορώ να δημιουργήσω την εικόνα της περιοχής μου χρησιμοποιώντας και φυσικά υλικά. (φύκια, βότσαλα, άμμο, ξύλα , όστρακα κ. ά.).

Ακολουθώντας την προηγούμενη τεχνική χρησιμοποιώ τώρα φωτογραφίες της περιοχής και των θαλάσσιων οργανισμών που ζουν σ' αυτές. (σχ. 4)

4) Η ψαροκασέλα

Χρησιμοποιώντας φωτογραφίες με ψάρια διαφορετικού μεγέθους, σε ένα κουτί που κατασκευάζω με χαρτόνι (και θυμίζει ψαροκασέλα), κάνω συγκρίσεις σε ύψος, πλάτος κ. ά. (σχ. 5)

(σχ. 5)

5) Ο πάγκος του ψαρά

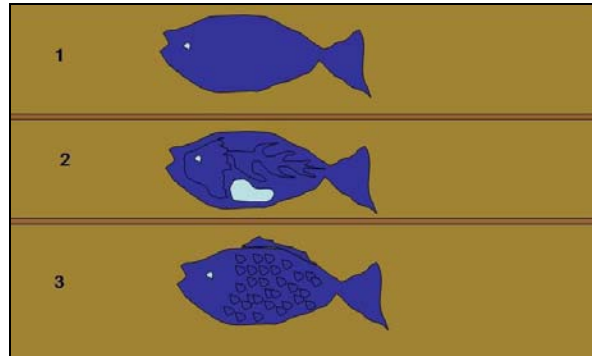
Σε ένα χαρτόνι που θυμίζει πάγκο τοποθετώ φωτογραφίες με ψάρια και ζητώ από το μαθητή να πάρει το μικρότερο, το μεγαλύτερο, το πιο χοντρό κ. ά. (συγκρίσεις μεγεθών). (σχ. 6)

(σχ. 6)

6) Ανακαλύπτω το σώμα των ψαριών

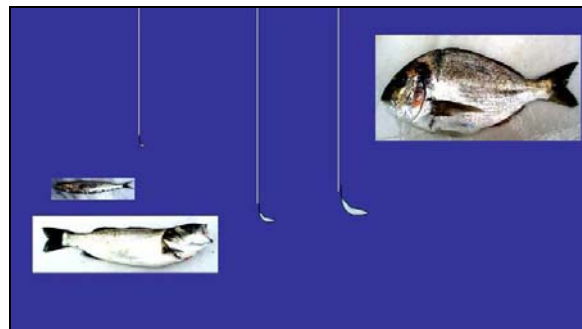
Σε τρεις πλαστικές διαφάνειες σχεδιάζω τις εικόνες 1, 2 και 3 και τις τοποθετώ την μια πάνω στην άλλη δίνοντας στον μαθητή την αφορμή να ανακαλύψει το πώς είναι φτιαγμένο το σώμα των ψαριών. (σχ. 7)

(σχ. 7)

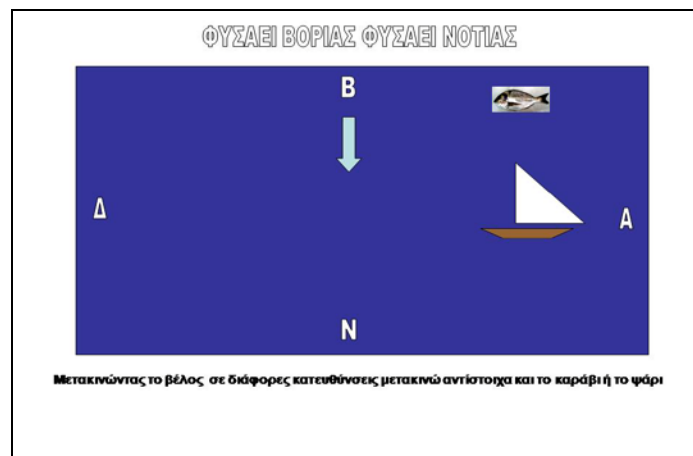
7) Ψαρεύω

Έχω πλαστικοποιήσει φωτογραφίες τριών (ή παραπάνω) ψαριών διαφορετικών μεγεθών. Αντίστοιχα έχω ζωγραφίσει ανάλογο αριθμό πετονιών αντίστοιχων μεγεθών. Οι μαθητές καλούνται να τοποθετήσουν (αντιστοιχίσουν) ψάρια με πετονιές, με βάση το μέγεθος. (σχ. 8)

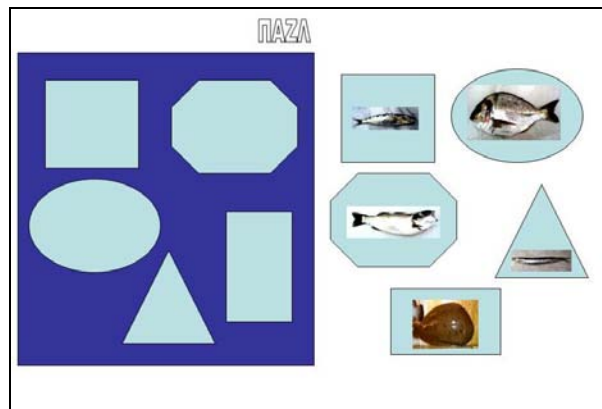
(σχ. 8)

8) Φυσάει βοριάς, φυσάει νοτιάς

9) Παζλ

Κολλάω φωτογραφίες ψαριών σε χαρτόνια διαφόρων γεωμετρικών σχημάτων. Σε ένα άλλο, μεγάλο, χαρτόνι έχω κόψει (ή ζωγραφίσει) τα αντίστοιχα σχήματα, με τις ίδιες διαστάσεις. Τα παιδιά καλούνται να τοποθετήσουν τα σχήματα με τα ψάρια στην κατάλληλη θέση στο χαρτόνι. (σχ. 9)

(σχ. 9)

10) Επιτραπέζιο

11) Μορφές φυσικής κατάστασης και κύκλος του νερού

Βάζουμε (ή βάζουν οι μαθητές) νερό σε παγοθήκες και κατόπιν τις τοποθετούμε στο ψυγείο. Μετά από λίγες ώρες τις βγάζουμε και παρατηρούν την αλλαγή φυσικής κατάστασης από υγρό σε στερεό.

Αφήνουμε τα παγάκια εκτός ψυγείου, σε ένα πιάτο. Παρατηρούν ότι ξαναγίνονται υγρό. Κατόπιν αφήνουμε το πιάτο εκτεθειμένο για κάποιες ώρες και παρατηρούν ότι αυτό έχει «χαθεί» ή λιγοστέψει (εξατμιστεί). Για την καλύτερη κατανόηση του φαινομένου, βράζουμε σε ένα πυρίμαχο γυάλινο δοχείο ή σε ένα μεταλλικό, νερό και παρατηρούν πως αυτό εξατμίζεται. Κατόπιν, τοποθετώντας ένα κρύο γυαλί ή μεταλλικό δίσκο πάνω από το νερό που βράζει, διαπιστώνουν ότι ο ατμός, καθώς

ψύχεται, μετατρέπεται πάλι σε υγρό που στάζει από την οροφή του αντικειμένου που χρησιμοποιήσαμε.

Για την πληρέστερη κατανόηση του κύκλου του νερού υπάρχουν και άλλα σχετικά πειράματα, όπως επίσης πολλά video και animation, που μπορούν να βρεθούν από τον εκπαιδευτικό και να χρησιμοποιηθούν για την πλήρη κατανόηση των στόχων αυτών.

β) Στο πεδίο

- 1) Περπατούν και ακούν το κύμα. Μυρίζουν. Αγγίζουν. Δοκιμάζουν το αρμυρό νερό. Παίζουν διάφορα παιχνίδια στην άμμο και με την άμμο. Σχεδιάζουν σ' αυτήν. Συλλέγουν υλικό από τη φύση ή από τις ανθρώπινες δραστηριότητες και κάνουν land art. (Ζωδιάτου Έλ.- Πασσά Μ.- Σταυρόπουλος Αν. 2009)
- 2) Συλλέγουν και παρατηρούν φυτά και ανόργανο υλικό της θάλασσας.
- 3) Βρίσκουν στην άμμο και στα αβαθή της θάλασσας, κοχύλια και διάφορους οργανισμούς που δείχνουν ότι ζωή υπάρχει και μέσα στο νερό.

Μαθητές του ΕΕΕΕΚ Λαμίας στο πεδίο (Στυλίδα)

- 4) Παίρνουν ένα χαρτόνι, σχεδιάζουν με μια τεθλασμένη γραμμή την παραλία και τοποθετούν στη «θάλασσα» και στη «στεριά» τα υλικά που έχουν συλλέξει στις παραπάνω δραστηριότητες. (Το σχέδιο μπορεί να γίνει και στην άμμο)
- 5) Παρατηρούν και αναγνωρίζουν μεγάλα και μικρά σκάφη καθώς και τις διαφορετικές χρήσεις τους.
- 6) Αναγνωρίζουν τη λειτουργία και τη σημασία ενός λιμανιού.
- 7) Επισκέπτονται την ψαραγορά και παρατηρούν τα διάφορα είδη και μεγέθη ψαριών.
- 8) Συζητούν πως ένας μεγάλος ή μικρός παραθαλάσσιος οικισμός επηρεάζει τη θάλασσα (ρύπανση, τουρισμός, κλπ).
- 9) Γενικότερα προσπαθούν να αναγνωρίσουν πως η ανθρώπινη δραστηριότητα επηρεάζει την ποιότητα της θάλασσας (γεωργία, δημόσια έργα, βιοτεχνία, βιομηχανία, βιολογικός καθαρισμός).
- 10) Παίζουν παιχνίδια ρόλων (ψάρεμα, παράνομο ψάρεμα, τροφικές αλυσίδες κ.α.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ζωδιάτου Έλ.- Πασσά Μ.- Σταυρόπουλος Αν. (2009). *Οι δρόμοι του νερού – 3ήμερο πρόγραμμα Ειδικής Αγωγής του ΚΠΕ Κλειτορίας για παιδιά με νοητική υστέρηση*. ΚΠΕ Κλειτορίας.
- ΚΠΕ Στυλίδας (2008). *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Ειδική Αγωγή- Πρακτικά Ημερίδας*. Στυλίδα.